

«Рідний край»

Органічно зплетена з феноменом пам'яті, сьогодні фотографія стала тим універсальним інструментом археології повсякдення, що не лише реконструює минуле, але й консервує “теперішнє”, відстежуючи в ньому й сліди прийдешнього майбутнього. Фотографія як спогад і як передчуття — такою вона постає на виставці харківської групи “Шило” з дисонансно-іронічною назвою “Рідний край”.

Дисонанс виникає внаслідок глибокої тривожності, що властиві роботам, експонованим на виставці. Заснована в 2010 р., група “Шило”, склад якої неодноразовно змінювався, сьогодні представлена двома авторами — Владиславом Краснощокком та Сергієм Лебединським. Працюючи разом вже дев'ятий рік, фотографи виробили синхронність художнього мислення, яке можна було б виразити в формулі “аре-буре-боке” (з японської “грубість, нечіткість, розфокус”). Нею в свій час послуговувалась група японських фотографів 1960-х рр., що об'єдналась навколо журналу “Provoke” (Кодзі Такі, Такума Накахіра, Дайдо Моріяма, Ютака Таканаші, Шомей Томатцу та інші). Хоча дійсно можна провести паралелі між творчістю згаданих майстрів та мистецьким підходом Сергія і Владислава, справжнім джерелом фотографічного бачення “Шила” є, в першу чергу, Харків. Харків, сірість якого підштовхувала Чехова відправляти сюди у “заслання” своїх літературних героїв; Харків, жорсткість якого стала плідним підґрунтям для формування потужної фотографічної школи, продовжувачами традиції якої і є “Шило”.

Однією з характерних рис харківської фотографії завжди було прагнення до подолання спротиву середовища/матеріалу, вторгнення в їх структуру. Саме тому роботи “Шила”, зняті на плівку, знаходяться в діалозі з медіумом, використовуючи емоційність та символічність суто “фотографічного” — монохромність, смакування “дефектів” зйомки та друку. Наше сприйняття зчитує їх як сліди часу, наділяючи кадри певною ностальгійністю. Відтак, автори парадоксально доєднуються до сучасності через невідповідність, анахронічність картинки.

Подібний прийом, який один з фундаторів харківської школи фотографії Борис Михайлов назвав «методом паралельних асоціацій» (коли робота народжується вже зістареною) був застосований ним в хрестоматійних серіях тонованих панорам Харкова “Біля Землі” (1991) та “Сутінки” (1993). В них міський ландшафт стає маркером соціальної ситуації (тоді перших років пост-радянського періоду), сповненої непевності та сум'яття. Схожої мети прагнули досягти своїми зображеннями й Владислав та Сергій. В м'якій зернистості, яку дає процес літ-друку, “мутності” зображення, любові до нічних мотивів відчувається тяжіння до живописності, пікторіалізму, що ніби підриває ідею документальної природи фотографії. Постійне підваження медіуму, сумніви відносно його сутності надають знайомим краєвидам периферії (периферії географічної та ментальної) відчутну візуальну напругу. Це тонка та моторозна інтуїція тієї напруги, яка акумулювалась десятиріччями та, врешті-решт, прорвалася соціально-політичною кризою останніх років в Україні.

Показова наївність та “радянськість” назви звичним для “Шила” жестом знімає зайву патетичність можливих інтерпретацій робіт, залишаючи глядача віч-на-віч з естетизованною темрявою, крізь яку просвічує реальність.

Олександра Осадча